

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก ตารางแสดงการสังเคราะห์คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีสำหรับสังคมไทย

คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี ที่พึงประสงค์ตามทศนะต่างๆ	คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีด้านต่างๆ											
	ด้านกาย (civic Physical)		ด้านสังคม (civic skill)			ด้านคุณธรรม (civic virtue)			ด้านปัญญา (civic knowledge)			
	อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	มีทักษะในการสื่อสารรับรู้ข่าวสาร	มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่	เคารพกฎหมาย	มีความซื่อสัตย์สุจริต	มีสำนึกความเป็นไทย	มีความยุติธรรม	มีจิตสาธารณะ	มีความคิดเชิงสร้างสรรค์	มีส่วนร่วมในการปกครอง	แก้ปัญหาแบบสันติวิธี	เคารพความแตกต่าง
๑. ศ.ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และรศ.ดร.ศิริเดช สุขิวะ (2005) ๑) มีความสามารถที่จะมองปัญหาและแก้ปัญหาได้ในฐานะของคนในสังคมโลกาภิวัตน์ ๒) มีความสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และบทบาทของตนทั้งต่อตนเองและต่อสังคม ๓) มีความสามารถที่จะเข้าใจ ยอมรับ และอดทนต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม ๔) มีความสามารถที่จะคิดและวิพากษ์วิจารณ์ (Critical way) อย่างมีเหตุผลและคิดเป็นระบบ ๕) มีเจตนาธรรมที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งใดๆ ด้วยสันติวิธี ไม่ใช้ความรุนแรง ๖) มีเจตนาธรรมที่จะเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและอุปนิสัยการบริโภคให้เอื้อต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ๗) มีความสามารถที่จะเข้าใจและปกป้องสิทธิมนุษยชน ๘) มีเจตนาธรรมและมีความสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองทั้งในระดับชุมชนท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ ๒. เฟนตัน (Fenton, 1967) ๑) ต้องการจะมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น ๒) มีความรับผิดชอบต่อภาระการทำงานการเมือง ๓) มีความเชื่อมั่นในเกียรติภูมิของตน		✓			✓			✓	✓		✓	
	✓		✓			✓						
				✓			✓					✓
			✓	✓	✓	✓	✓			✓		

คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี ที่พึงประสงค์ตามทัศนคติต่างๆ	คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีด้านต่างๆ											
	ด้านกาย (civic Physical)		ด้านสังคม (civic skill)			ด้านคุณธรรม (civic virtue)			ด้านปัญญา (civic knowledge)			
	อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	มีทักษะในการสื่อสารรับรู้ข่าวสาร	มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่	เคารพกฎหมาย	มีความซื่อสัตย์สุจริต	มีสำนึกความเป็นไทย	มีความยุติธรรม	มีจิตสาธารณะ	มีความคิดในเชิงสร้างสรรค์	มีส่วนร่วมในการปกครอง	แก้ปัญหาแบบสันติวิธี	เคารพความแตกต่าง
๒. เฟนตัน (Fenton, 1967) (ต่อ) ๔) ยอมรับฟังคำโต้แย้งจากผู้อื่น ๕) มีทักษะและความสามารถในการแสวงหาความรู้ ๖)สามารถแยกแยะสาระที่ไม่ตรงกับความจริงได้ ๓. Davies, Gregory and Riley (1999) ๑) คุณลักษณะทางสังคม ได้แก่ มีความตระหนักและเห็นใจในสวัสดิภาพของผู้อื่น มีพฤติกรรมที่มีคุณธรรม มีความอดทนในความแตกต่างที่เกิดขึ้นในสังคม ๒) คุณลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทในการอนุรักษ์/เชื่อถือในกฎเกณฑ์ ได้แก่ การยอมรับในสิทธิอำนาจในทางกฎหมาย มีความรับผิดชอบต่อที่ได้รับมอบหมาย มีความรักชาติ ๓) คุณลักษณะด้านความรู้ ได้แก่ มีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง มีความรู้เกี่ยวกับสังคมนานาชาติ มีความรู้ความสามารถในการตั้งคำถามและแสดงความคิดเห็น ๔. Ellis A. (1995) ๑) ความตระหนักต่อสถานภาพและการมีศักดิ์ศรีของผู้อื่น ๒) สนใจปฏิบัติตามกฎหมายและรับรู้โดยชอบธรรมของผู้อื่น ๓) มีความรู้ของหลักการทำงานและระบบโครงสร้างฝ่ายบริหารบ้านเมือง ๔) มีส่วนร่วมส่งเสริมประชาธิปไตยของประชาชน		✓							✓			✓
	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓
											✓	✓
			✓		✓		✓			✓		

คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี ที่พึงประสงค์ตามทัศนะต่างๆ	คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีด้านต่างๆ											
	ด้านกาย (civic Physical)		ด้านสังคม (civic skill)			ด้านคุณธรรม (civic virtue)			ด้านปัญญา (civic knowledge)			
	อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	มีทักษะในการสื่อสารรับรู้ข่าวสาร	มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่	เคารพกฎหมาย	มีความซื่อสัตย์สุจริต	มีสำนึกความเป็นไทย	มีความยุติธรรม	มีจิตสาธารณะ	มีความคิดในเชิงสร้างสรรค์	มีส่วนร่วมในการปกครอง	แก้ปัญหาแบบสันติวิธี	เคารพความแตกต่าง
๔. Ellis A. (1995) (ต่อ) ๕) มีความเข้าใจปัญหาสำคัญๆ ที่เกี่ยวกับประชาชน ทั้งในระดับนานาชาติและท้องถิ่น ๖) มีการตัดสินใจในทิศทางที่มีเหตุผล ๕. Keith, Blake and Tiedt, (1968) ๑) พลเมืองดีต้องเป็นผู้ที่มีความเชื่อที่ถูกต้องเกี่ยวกับความเสมอภาคและเสรีภาพ ๒) พลเมืองดีต้องเป็นผู้ที่รู้จักเปิดรับความรู้ ความคิดใหม่ๆ และรู้จักปิดไม่รับในสิ่งไม่ดี ๓) พลเมืองดีต้องเป็นผู้ที่สร้างค่านิยมที่ดี สร้างความเปลี่ยนแปลงโลกไปในทางที่ดี ๔) พลเมืองดีต้องเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รับรู้ข้อมูลที่มีผลต่อสาธารณชน ๕) เป็นผู้พัฒนาทักษะใฝ่หาความรู้ สนใจในเรื่องการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ๖) เป็นผู้ที่มีความภาคภูมิใจในชาติตน ช่วยเหลือในฐานะพลเมืองโลก ๗) เป็นผู้ที่มีความยืดหยุ่น รับผิดชอบต่อชาติ ๘) เป็นผู้ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจบ้านเมือง ๙) เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพ และการพัฒนา ๑๐) เป็นผู้ที่มีเมตตา ความรู้สึก และความต้องการของเพื่อนมนุษย์ ๑๑) เป็นผู้ที่มีความเข้าใจการอยู่ร่วมกัน และการทำงานร่วมกันในสังคม ๑๒) เป็นผู้ที่มีความเป็นประชาธิปไตย	✓	✓				✓			✓		✓	
		✓				✓		✓	✓		✓	
		✓				✓		✓		✓	✓	
					✓			✓				✓
						✓		✓	✓		✓	✓
				✓				✓			✓	✓
						✓		✓		✓	✓	✓

คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี ที่พึงประสงค์ตามทัศนะต่างๆ	คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีด้านต่างๆ										
	ด้านกาย (civic Physical)		ด้านสังคม (civic skill)			ด้านคุณธรรม (civic virtue)			ด้านปัญญา (civic knowledge)		
	อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	มีทักษะในการสื่อสารรับข่าวสาร	มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่	เคารพกฎหมาย	มีความซื่อสัตย์สุจริต	มีสำนึกความเป็นไทย	มีความยุติธรรม	มีจิตสาธารณะ	มีความคิดในเชิงสร้างสรรค์	มีส่วนร่วมในการปกครอง	แก้ปัญหาแบบสันติวิธี
๖. ราฟท์ (Ralph), 1958 ๑) มีความเคารพนับถือต่อชีวิตตนและผู้อื่น ๒) มีบุคลิกภาพที่แสดงออกซึ่งการปกป้องทรัพย์สินของตนเอง ๓) มีความประพฤติดีสำคัญยิ่งกว่าสถานภาพทางสังคมเศรษฐกิจ อาชีพ ศาสนา เชื้อชาติ ๔) คิดถึงส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ๕) ให้การยอมรับสิทธิที่เป็นของตนและผู้อื่น ๖) มีความรักและจงรักภักดีต่อประเทศชาติ ๗) มีความซื่อสัตย์ ตั้งใจทำความดี ใช้สิทธิเสรีภาพของตนในขอบเขต มีใจกว้าง ๘) มีความระมัดระวัง มีความรอบคอบ	✓		✓		✓		✓				✓
๗. กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ(๒๕๔๖) ๑) ต้องเป็นบุคคลที่เคารพกฎหมาย ๒) ต้องเป็นบุคคลที่เคารพสิทธิของบุคคลอื่น ๓) ต้องเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่มีต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และประเทศชาติ ๔) ต้องเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมและจริยธรรม รับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น ๕) เป็นบุคคลที่มีคุณธรรมและจริยธรรมการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน และเคารพในมติของเสียงส่วนมาก การมีระเบียบวินัยและรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความซื่อสัตย์สุจริต ความสามัคคี ความละเอียดและเกรงกลัวในการกระทำชั่ว มีความกล้าหาญ ๖) มีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนหรือองค์กรที่ตนสังกัด			✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓

[illegible]

คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี ที่พึงประสงค์ตามทัศนะต่างๆ	คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีด้านต่างๆ											
	ด้านกาย (civic Physical)		ด้านสังคม (civic skill)			ด้านคุณธรรม (civic virtue)			ด้านปัญญา (civic knowledge)			
	อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	มีทักษะในการสื่อสารรับรู้ข่าวสาร	มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่	เคารพกฎหมาย	มีความซื่อสัตย์สุจริต	มีสำนึกความเป็นไทย	มีความยุติธรรม	มีจิตสาธารณะ	มีความคิดในเชิงสร้างสรรค์	มีส่วนร่วมในการปกครอง	แก้ปัญหาแบบสันติวิธี	เคารพความแตกต่าง
๙. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ (๒๕๕๓) ต่อ												
๒) เป็นคนเก่ง คือ มีความสามารถด้านใดด้าน หนึ่งหรือรอบด้าน มีความคิดสร้างสรรค์ มีภาวะผู้ รู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ ทนสมัย ทน เหตุการณ์ มีความเป็นไทย สามารถพัฒนาตนเอง ได้เต็มศักยภาพ		✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
๓) เป็นคนมีความสุข คือ มีสุขภาพดี ร่าเริง แจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อสรรพสิ่ง มี อิสรภาพ ปลอดภัยจากการตกเป็นทาสของ อบายมุขและดำรงชีวิตได้ตามอัธยาศัย	✓	✓		✓	✓	✓		✓			✓	✓
๑๐. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็น พลเมือง พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๖๑)												
๑) มีอิสรภาพ และพึ่งตนเองได้ ไม่อยู่ภายใต้การ ครอบงำของระบบอุปถัมภ์			✓		✓		✓		✓			
๒) เคารพสิทธิผู้อื่นไม่ใช้สิทธิเสรีภาพของตนไป ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น												✓
๓) เคารพความแตกต่าง มีทักษะในการฟัง และ ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง		✓										✓
๔) เคารพหลักความเสมอภาค เคารพศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น และเห็นคุณค่าเทียม กัน มองคนเป็นแนวระนาบ ไม่ใช่แนวตั้ง												✓
๕) เคารพกติกา กฎหมาย ใช้กติกาในการ แก้ปัญหาไม่ใช้กำลัง และยอมรับผลของการ ละเมิดกฎหมาย				✓							✓	
๖) รับผิดชอบต่อสังคม ตระหนักว่าตนเองเป็น ส่วนหนึ่งของสังคม กระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบต่อ และร่วมแก้ไขปัญหาสังคมโดยเริ่มต้นที่ตนเอง	✓		✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	

คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี ที่พึงประสงค์ตามทัศนคติต่างๆ	คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีด้านต่างๆ											
	ด้านกาย (civic Physical)		ด้านสังคม (civic skill)			ด้านคุณธรรม (civic virtue)			ด้านปัญญา (civic knowledge)			
	อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	มีทักษะในการสื่อสารรับรู้ข่าวสาร	มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่	เคารพกฎหมาย	มีความซื่อสัตย์สุจริต	มีสำนึกความเป็นไทย	มีความยุติธรรม	มีจิตสาธารณะ	มีความคิดในเชิงสร้างสรรค์	มีส่วนร่วมในการปกครอง	แก้ปัญหาแบบสันติวิธี	เคารพความแตกต่าง
๑๑. ศักดิ์ชัย นิรัฐทวิ (๒๕๔๘) ๑) เคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและ ของผู้อื่น มีระเบียบวินัย เคารพและปฏิบัติตาม กฎหมาย ศาสนาและหลักธรรม ๒) มีความเข้าใจและกระตือรือร้นที่จะมีส่วน ร่วมในการปกครองประเทศตามวิถีทาง ประชาธิปไตย ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ๓) มีความรับผิดชอบต่อชาติ ต่อท้องถิ่น ต่อ ครอบครัวและต่อตนเอง ๔) มีสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกันและการ เป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ มีความรักชาติ ตระหนักในความมั่นคงปลอดภัยของชาติและมี ส่วนร่วมในการป้องกันประเทศ ๕) มีความยึดมั่นและผูกดวงความเสมอภาค ความสุจริตและความยุติธรรม ๖) มีบุคลิกภาพที่ดีมีสุขภาพและอนามัย สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ๗) มีความขยันหมั่นเพียรมีความสามารถในการ ประกอบอาชีพ และการใช้จ่ายใช้สอย อย่างประหยัด ตลอดจนการร่วมมือกันประกอบ กิจการและธุรกิจต่างๆ โดยชอบด้วยกฎหมาย ๘) มีความสามารถในการติดต่อทำความ เข้าใจและร่วมมือซึ่งกันและกัน รู้จักการแสวงหา ความจริงมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จัก แก้ปัญหาข้อขัดแย้งด้วยสติปัญญาและสันติวิธี			✓	✓		✓					✓	
	✓					✓			✓			
	✓	✓			✓		✓					✓
					✓	✓		✓				
		✓						✓	✓	✓	✓	

คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี ที่พึงประสงค์ตามทัศนคติต่างๆ	คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีด้านต่างๆ											
	ด้านกาย (civic Physical)		ด้านสังคม (civic skill)			ด้านคุณธรรม (civic virtue)			ด้านปัญญา (civic knowledge)			
	อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	มีทักษะในการสื่อสารรับข่าวสาร	มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่	เคารพกฎหมาย	มีความซื่อสัตย์สุจริต	มีสำนึกความเป็นไทย	มีความยุติธรรม	มีจิตสาธารณะ	มีความคิดในเชิงสร้างสรรค์	มีส่วนร่วมในการปกครอง	แก้ปัญหาแบบสันติวิธี	เคารพความแตกต่าง
๑๒. ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (๒๕๕๕) ๑) รับผิดชอบตนเองและพึ่งตนเองได้ ๒) เคารพสิทธิผู้อื่น ๓) เคารพความแตกต่าง ๔) เคารพหลักความเสมอภาค ๕) เคารพกติกา ๖) รับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม	✓		✓		✓		✓	✓	✓	✓		✓
๑๓. เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (๒๕๔๖) ๑) มิติด้านร่างกาย คือ ผู้ที่มีสุขภาพร่างกาย สมบูรณ์แข็งแรง มีการพัฒนาการในด้าน ร่างกายและสติปัญญาอย่างสมบูรณ์ตาม เกณฑ์ในแต่ละช่วงวัย ๒) มิติด้านจิตใจ คือ ผู้ที่รู้จักและเข้าใจ ตนเองเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เข้าใจ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและ สภาพแวดล้อมต่างๆ รอบตัวได้เป็นอย่างดี ๓) มิติด้านความรู้ คือ เป็นผู้ที่สามารถรู้ลึก ในแก่นสาระของวิชา สามารถรู้รอบตัว ใน เชิงสหวิทยาการและเป็นผู้ที่สามารถรู้ได้ไกล โดยสามารถคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตที่จะ มาถึงได้ ๔) มิติด้านทักษะความสามารถ คือ ผู้ที่มี ทักษะในด้านการคิด การสื่อสาร ภาษาต่างประเทศ ทักษะการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ ทักษะทางสังคม ทักษะการอาชีพ ทักษะทางสุนทรียะ และทักษะการจัดการที่ดี	✓	✓		✓			✓		✓			✓
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓

คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี ที่พึงประสงค์ตามทัศนคติต่างๆ	คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีด้านต่างๆ											
	ด้านกาย (civic Physical)		ด้านสังคม (civic skill)			ด้านคุณธรรม (civic virtue)			ด้านปัญญา (civic knowledge)			
	อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	มีทักษะในการสื่อสารรับรู้ข่าวสาร	มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่	เคารพกฎหมาย	มีความซื่อสัตย์สุจริต	มีสำนึกความเป็นไทย	มีความยุติธรรม	มีจิตสาธารณะ	มีความคิดในเชิงสร้างสรรค์	มีส่วนร่วมในการปกครอง	แก้ปัญหาแบบสันติวิธี	เคารพความแตกต่าง
๑๔. ศ. นายแพทย์ประเวศ วสี (๒๕๓๕) ๑) เป็นบุคคลเรียนเร็ว ชอบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ๒) มีความรู้ทั้งทางวัฒนธรรม ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการจัดการ ๓) ประกอบอาชีพได้ ๔) สามารถดูแลสุขภาพและความปลอดภัย ๕) มีความรักธรรมชาติ เพื่อนมนุษย์ รักศิลปะ ๖) มีโลกทัศน์กว้างและจิตใจสาธารณะ ๗) มีพฤติกรรมองค์กรและความสามารถในการสร้างความเป็นชุมชน ๘) มีความอดทน สมานธิ และความประณีตในการทำงาน ๙) การเข้าถึงความหลากหลายและความเป็นนานาชาติ ๑๐) มีการพัฒนาของจิตวิญญาณ		✓				✓			✓			✓
๑๕. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๕๗ ๑) ความเป็นไทย ได้แก่ (๑) ลักษณะที่ดีของคนไทย (มารยาทไทย กตัญญูทศเวที เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ และ (๒) ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณีไทย (การแต่งกาย ภาษา ภูมิปัญญา ประเพณี) ๒) รักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ คือการเห็นคุณค่าและการแสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์	✓	✓				✓		✓				

คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี ที่พึงประสงค์ตามทัศนะต่างๆ	คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีด้านต่างๆ											
	ด้านกาย (civic Physical)		ด้านสังคม (civic skill)			ด้านคุณธรรม (civic virtue)			ด้านปัญญา (civic knowledge)			
	อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	มีทักษะในการสื่อสารรับรู้อารมณ์	มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่	เคารพกฎหมาย	มีความซื่อสัตย์สุจริต	มีสำนึกความเป็นไทย	มีความยุติธรรม	มีจิตสาธารณะ	มีความคิดเชิงสร้างสรรค์	มีส่วนร่วมในการปกครอง	แก้ปัญหาแบบสันติวิธี	เคารพความแตกต่าง
๑๖. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๕๗ ๓) ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้แก่ (๑) การดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย และ (๒) การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข ๔) ความปรองดอง สมานฉันท์ ได้แก่ (๑) การ อยู่ร่วมกันในสังคมแห่งความหลากหลาย และ (๒) การจัดการความขัดแย้งและสันติวิธี ๕) ความมีวินัยในตนเอง ได้แก่ ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติ หน้าที่ ยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง										✓		✓
			✓	✓	✓	✓			✓		✓	✓

ตาราง แสดงการสังเคราะห์คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีสำหรับสังคมไทย

ภาคผนวก ข.๑ เอกสารประกอบ ดำเนินการจัดเสวนารับฟังความคิดเห็น วิพากษ์และประเมิน
งานวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย โทร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐ ภายใน ๑๑๓๓,๑๑๒๗

ที่ ศธ ๖๑๐๑/ว ๔๗

วันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๘

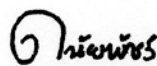
เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการเสวนาทางวิชาการ

เรียน พระสุธีธรรมานุวัตร, ผศ.ดร.

ด้วย พระกัญจน์ กนฺตธมฺโม นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ปริญญาเอก) สาขา
พระพุทธศาสนา แบบ ๒.๒ เลขประจำตัวนิต ๕๔๐๑๕๐๕๑๖๘ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“การพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามหลักพระพุทธศาสนา” ในการนี้ จะได้ดำเนินการจัดเสวนารับฟัง
ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group Discussion) ในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๘ เวลา ๑๔.๐๐ –
๑๖.๐๐ น. ณ ห้อง ๒๐๕ อาคารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ กรุงเทพฯ เพื่อจะ
ได้นำข้อมูลคำแนะนำและวิจารณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่า ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีองค์ความรู้และมีความเชี่ยวชาญ
ในงานวิทยานิพนธ์ดังกล่าว จึงขอเรียนมาเพื่อเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิร่วมประชุมเพื่อวิพากษ์และ
ประเมินงานวิจัยของ พระกัญจน์ กนฺตธมฺโม ในวัน เวลา และสถานที่ ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

(พระมหาดนัยพัชร คมกัรปญโญ, ดร)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ผู้ประสานงาน :

พระกัญจน์ กนฺตธมฺโม นิสิตผู้วิจัย โทร.๐๘๙-๕๖๔๘๐๐๕

ที่ ศธ ๖๑๐๑/ว ๔๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๐๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

๒๘ มีนาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการเสวนาทางวิชาการ

เรียน พระเมธาวิเชียร, ผศ.ดร.

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารงานวิจัย จำนวน ๑ เล่ม

ด้วย พระกัญจน์ กนฺตธมโม นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ปริญญาเอก) สาขา
 พระพุทธศาสนา แบบ ๒.๒ เลขประจำตัวนิต ๕๔๐๑๕๐๕๑๖๘ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
 “การพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามหลักพระพุทธศาสนา” ในการนี้ จะได้ดำเนินการจัดเสวนารับฟัง
 ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group Discussion) ในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๘ เวลา ๑๔.๐๐ -
 ๑๖.๐๐ น. ณ ห้อง ๒๐๕ อาคารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ กรุงเทพฯ เพื่อจะ
 ได้นำข้อมูลคำแนะนำและวิจารณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่า ท่าน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีองค์ความรู้และมีความเชี่ยวชาญ
 ในงานวิทยานิพนธ์ดังกล่าว จึงเรียนมาเพื่อเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิร่วมประชุมเพื่อวิพากษ์และประเมิน
 งานวิจัยของ พระกัญจน์ กนฺตธมโม ในวัน เวลา และสถานที่ ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป และขออนุโมทนาขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฺฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: gds@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวุฒิ โชติธมโม โทร. ๐๘๗-๐๘๒๕๓๖๑

พระกัญจน์ กนฺตธมโม นิสิตผู้วิจัย โทร. ๐๘๙-๕๖๔๘๐๐๕

บันทึกข้อความ

สำนักงาน บัณฑิตวิทยาลัย โทร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐ ภายใน ๑๑๓๓,๑๑๒๗

ที่ ศธ ๖๑๐๑/ว ๔๗

วันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการเสวนาทางวิชาการ

เรียน พระมหาทวี มหาปัญญา, ผศ.ดร.

ด้วย พระกัญจน์ กนฺตรมโม นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ปริญญาเอก) สาขาพระพุทธศาสนา แบบ ๒.๒ เลขประจำตัวนิต ๕๔๐๑๕๐๕๑๖๘ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามหลักพระพุทธศาสนา” ในการนี้ จะได้ดำเนินการจัดเสวนารับฟังความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group Discussion) ในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๘ เวลา ๑๔.๐๐ – ๑๖.๐๐ น. ณ ห้อง ๒๐๕ อาคารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ กรุงเทพฯ เพื่อจะได้นำข้อมูลคำแนะนำและวิจารณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่า ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีองค์ความรู้และมีความเชี่ยวชาญในงานวิทยานิพนธ์ดังกล่าว จึงขอเรียนมาเพื่อเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิร่วมประชุมเพื่อวิพากษ์และประเมินงานวิจัยของ พระกัญจน์ กนฺตรมโม ในวัน เวลา และสถานที่ ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

อินันธร

(พระมหาดนัยพัชร คมกสิปปปัญญา, ดร.)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ผู้ประสานงาน :

พระกัญจน์ กนฺตรมโม

นิตผู้วิจัย โทร.๐๘๙-๕๖๔๘๐๐๕

ที่ ศธ ๖๑๐๑/ว ๔๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐
www.mcu.ac.th

๒๘ มีนาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการเสวนาทางวิชาการ

เจริญพร ดร.วิชัย ตันศิริ ที่ปรึกษาอธิการบดี มหาวิทยาลัยรังสิต

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารงานวิจัย จำนวน ๑ เล่ม

ด้วย พระกัญจน์ กนฺตรมโม นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ปริญญาเอก) สาขา
พระพุทธศาสนา แบบ ๒.๒ เลขประจำตัวนิต ๕๔๐๑๕๐๕๑๖๘ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“การพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามหลักพระพุทธศาสนา” ในการนี้ จะได้ดำเนินการจัดเสวนารับฟัง
ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group Discussion) ในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๘ เวลา ๑๔.๐๐ –
๑๖.๐๐ น. ณ ห้อง ๒๐๕ อาคารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ กรุงเทพฯ เพื่อจะ
ได้นำข้อมูลคำแนะนำและวิจารณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่า ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีองค์ความรู้และมีความเชี่ยวชาญ
ในงานวิทยานิพนธ์ดังกล่าว จึงขอเจริญพรมาเพื่อเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิร่วมประชุมเพื่อวิพากษ์และ
ประเมินงานวิจัยของ พระกัญจน์ กนฺตรมโม ในวัน เวลา และสถานที่ ดังกล่าว

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาดนัยพัชร คุมภิรปญฺ, ดร)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: gds@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวุฒิ โชติธมฺโม โทร. ๐๘๗-๐๘๒๕๓๖๑

พระกัญจน์ กนฺตรมโม นิสิตผู้วิจัย โทร. ๐๘๙-๕๖๔๘๐๐๕

ที่ ศธ ๖๑๐๑/ว ๔๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐
www.mcu.ac.th

๒๘ มีนาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการเสวนาทางวิชาการ

เจริญพร ดร.วิโรจน์ อาลี รองคณบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารงานวิจัย จำนวน ๑ เล่ม

ด้วย พระกัญจน์ กนฺตธมโม นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ปริญญาเอก) สาขา
พระพุทธศาสนา แบบ ๒.๒ เลขประจำตัวนิต ๕๔๐๑๕๐๕๑๖๘ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“การพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามหลักพระพุทธศาสนา” ในการนี้ จะได้ดำเนินการจัดเสวนารับฟัง
ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group Discussion) ในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๘ เวลา ๑๔.๐๐ –
๑๖.๐๐ น. ณ ห้อง ๒๐๕ อาคารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ กรุงเทพฯ เพื่อจะ
ได้นำข้อมูลคำแนะนำและวิจารณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่า ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีองค์ความรู้และมีความเชี่ยวชาญ
ในงานวิทยานิพนธ์ดังกล่าว จึงขอเจริญพรมาเพื่อเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิร่วมประชุมเพื่อวิพากษ์และ
ประเมินงานวิจัยของ พระกัญจน์ กนฺตธมโม ในวัน เวลา และสถานที่ ดังกล่าว

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป และขออโนทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

ในนาม
(พระมหาดนัยพัชร คมกัปปญโญ, ดร)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://eds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวุฒิ โชติธมโม โทร. ๐๘๗-๐๘๒๕๓๖๑

พระกัญจน์ กนฺตธมโม นิสิตผู้วิจัย โทร. ๐๘๙-๕๖๔๘๐๐๕

ที่ ศธ ๖๑๐๑/ว ๔๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐
www.mcu.ac.th

๒๘ มีนาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการเสวนาทางวิชาการ

เจริญพร อาจารย์ทิพย์พาพร ดันติสุนทร

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารงานวิจัย จำนวน ๑ เล่ม

ด้วย พระกัญจน์ กนฺตธมโม นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ปริญญาเอก) สาขา
พระพุทธศาสนา แบบ ๒.๒ เลขประจำตัวนิต ๕๔๐๑๕๐๕๑๖๘ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“การพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามหลักพระพุทธศาสนา” ในการนี้ จะได้ดำเนินการจัดเสวนารับฟัง
ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group Discussion) ในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๘ เวลา ๑๔.๐๐ –
๑๖.๐๐ น. ณ ห้อง ๒๐๕ อาคารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ กรุงเทพฯ เพื่อจะ
ได้นำข้อมูลคำแนะนำและวิจารณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่า ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีองค์ความรู้และมีความเชี่ยวชาญ
ในงานวิทยานิพนธ์ดังกล่าว จึงขอเจริญพรมมาเพื่อเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิร่วมประชุมเพื่อวิพากษ์และ
ประเมินงานวิจัยของ พระกัญจน์ กนฺตธมโม ในวัน เวลา และสถานที่ ดังกล่าว

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

โอภาส
(พระมหาดนัยพัชร คมกัปปญโญ, ดร.)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวุฒิ โชติธมโม โทร. ๐๘๗-๐๘๒๕๓๖๑

พระกัญจน์ กนฺตธมโม นิสิตผู้วิจัย โทร. ๐๘๙-๕๖๔๘๐๐๕

ที่ ศธ ๖๑๐๑/ว ๔๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐
www.mcu.ac.th

๒๘ มีนาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการเสวนาทางวิชาการ

เจริญพร ดร.นคร เสรีรักษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารงานวิจัย จำนวน ๑ เล่ม

ด้วย พระกัญจน์ กนตธมโม นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ปริญญาเอก) สาขา
พระพุทธศาสนา แบบ ๒.๒ เลขประจำตัวนิต ๕๔๐๑๕๐๕๑๖๘ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“การพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามหลักพระพุทธศาสนา” ในการนี้ จะได้ดำเนินการจัดเสวนารับฟัง
ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group Discussion) ในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๘ เวลา ๑๔.๐๐ -
๑๖.๐๐ น. ณ ห้อง ๒๐๕ อาคารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ กรุงเทพฯ เพื่อจะ
ได้นำข้อมูลคำแนะนำและวิจารณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่า ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีองค์ความรู้และมีความเชี่ยวชาญ
ในงานวิทยานิพนธ์ดังกล่าว จึงขอเจริญพรมาเพื่อเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิร่วมประชุมเพื่อวิพากษ์และ
ประเมินงานวิจัยของ พระกัญจน์ กนตธมโม ในวัน เวลา และสถานที่ ดังกล่าว

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: gds@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวุฒิ โชติธมโม โทร. ๐๘๗-๐๘๒๕๓๖๑

พระกัญจน์ กนตธมโม นิสิตผู้วิจัย โทร. ๐๘๙-๕๖๔๘๐๐๕

ที่ ศธ ๖๑๐๑/ว ๔๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๘ มีนาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการเสวนาทางวิชาการ

เจริญพร ดร.อุษา เทียนทอง สมาชิกสภาพัฒนาการเมือง

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารงานวิจัย จำนวน ๑ เล่ม

ด้วย พระกัญจน์ กนฺตรมโม นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ปริญญาเอก) สาขา
พระพุทธศาสนา แบบ ๒.๒ เลขประจำตัวนิต ๕๔๐๑๕๐๕๑๖๘ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“การพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามหลักพระพุทธศาสนา” ในการนี้ จะได้ดำเนินการจัดเสวนารับฟัง
ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group Discussion) ในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๘ เวลา ๑๔.๐๐ -
๑๖.๐๐ น. ณ ห้อง ๒๐๕ อาคารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ กรุงเทพฯ เพื่อจะ
ได้นำข้อมูลคำแนะนำและวิจารณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่า ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญ
ในงานวิทยานิพนธ์ดังกล่าว จึงขอเจริญพรมาเพื่อเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิร่วมประชุมเพื่อวิพากษ์และ
ประเมินงานวิจัยของ พระกัญจน์ กนฺตรมโม ในวัน เวลา และสถานที่ ดังกล่าว

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาสมบุญ ฐตฺถิโก, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://eds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวุฒิ โชติธมโม โทร. ๐๘๗-๐๘๒๕๓๖๑

พระกัญจน์ กนฺตรมโม นิสิตผู้วิจัย โทร. ๐๘๙-๕๖๔๘๐๐๕

ที่ ศธ ๖๑๐๑/ว ๔๐

๒๘ มีนาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการเสวนาทางวิชาการ

เจริญพร ดร.เชาวนະ ไตรมาศ เลขธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารงานวิจัย จำนวน ๑ เล่ม

ด้วย พระกัญจน์ กนตธมโม นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ปริญญาเอก) สาขาพระพุทธศาสนา แบบ ๒.๒ เลขประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๕๑๖๘ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามหลักพระพุทธศาสนา” ในการนี้ จะได้ดำเนินการจัดเสวนารับฟังความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group Discussion) ในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๘ เวลา ๑๔.๐๐ – ๑๖.๐๐ น. ณ ห้อง ๒๐๕ อาคารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ กรุงเทพฯ เพื่อจะได้นำข้อมูลคำแนะนำและวิจารณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่า ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีองค์ความรู้และมีความเชี่ยวชาญในงานวิทยานิพนธ์ดังกล่าว จึงขอเจริญพรมาเพื่อเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิร่วมประชุมเพื่อวิพากษ์และประเมินงานวิจัยของ พระกัญจน์ กนตธมโม ในวัน เวลา และสถานที่ ดังกล่าว

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://eds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวุฒิ โชติธมโม โทร. ๐๘๗-๐๘๒๕๓๖๑

พระกัญจน์ กนตธมโม นิสิตผู้วิจัย โทร. ๐๘๙-๕๖๔๘๐๐๕

ภาคผนวก ข.๒ บันทึกการถอดเทปบันทึกเสียงการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ

การประชุมสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการจัดวิพากษ์และประเมินงานวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนาและทางการพัฒนาความเป็นพลเมือง (ที่ได้เชิญมา) ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๘ ณ ห้อง ๒๐๕ อาคารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหานาค กรุงเทพฯ มีผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมประชุมวิพากษ์ จำนวน ๙ รูป/ท่าน จำแนกเป็นผู้เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนา ๓ รูป และผู้เชี่ยวชาญทางการพัฒนาความเป็นพลเมือง ๖ ท่าน รายนามผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ

กลุ่มที่ ๑ ผู้เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนา

๑. พระสุธีธรรมานุวัตร (เทียบ สิริวณฺโณ, ผศ.ดร., ป.ธ.๙) คณบดีคณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. พระเมธาวิสัย (สุเทพ ปลิวโก, ผศ.ดร., ป.ธ.๔) รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๓. พระมหาทวิ มหาปัญญา (ผศ.ดร., ป.ธ.๙) อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาบัณฑิต (ปรัชญา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนา

กลุ่มที่ ๒ ผู้เชี่ยวชาญทางการพัฒนาความเป็นพลเมือง

๑. ดร.วิชัย ต้นศิริ ที่ปรึกษาอธิการบดี มหาวิทยาลัยรังสิต และอดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

๒. ดร.เชาวนะ ไตรมาส เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

๓. ดร.วิโรจน์ อาลี รองคณบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์และกิจการนักศึกษา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๔. อาจารย์ทิพย์พาพร ดันติสุนทร ผู้อำนวยการร่วมสถาบันนโยบายศึกษา

๕. ดร.อุษา เทียนทอง สมาชิกสภาพัฒนาการเมือง และ

๖. ดร.นคร เสรีรักษ์ อาจารย์วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผลการประชุมสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญจากการถอดเทปบันทึกเสียง ปรากฏดังนี้

การสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เริ่มดำเนินการเวลา ๑๔.๐๐ น. วันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๘

๑. ก่อนเริ่มการสนทนา ดร.อรรถ ไกรจักร ได้กล่าวแนะนำผู้วิจัย และวัตถุประสงค์การดำเนินการสนทนากลุ่มในครั้งนี้

๒. ผู้วิจัยนำเสนอวัตถุประสงค์การวิจัยและวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

๒.๑ เพื่อศึกษาแนวคิดความเป็นพลเมืองดี

๒.๒ เพื่อศึกษาแนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามหลักพระพุทธศาสนา

๒.๓ เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามหลักพระพุทธศาสนา

การดำเนินการตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาวิเคราะห์เอกสารและนำปริกษาที่ปริกษาและคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และในการสนทนากลุ่มในครั้งนี้เป็นการดำเนินการเพื่อเปิดรับฟังข้อคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์และประเมินงานวิจัยนี้ เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งได้แจกเอกสารงานวิจัยที่ได้เรียบเรียงไว้ ให้ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านแล้ว โดยประเด็นหลักที่จัดให้มีการวิพากษ์และประเมิน คือ

๑. องค์ประกอบของลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ได้จากการสังเคราะห์ตามแนวคิดสมัยใหม่แบบตะวันตกมีความครอบคลุมเหมาะสมหรือไม่เพียงใด

๒. แนวคิดการพัฒนาตนของพลเมืองตามหลักการที่มีไตรสิกขาเป็นแกนกลาง และมีอริยมรรคมีองค์ ๘ เป็นเครื่องมือคอยควบคุมในการพัฒนา โดยผ่านวิธีการพัฒนาตามหลักภาวนา ๔ ตลอดจนแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามหลักพระพุทธศาสนาที่ได้เสนอไว้ มีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด

โดยการสนทนา ผู้เชี่ยวชาญอาจไม่ต้องดำเนินไปที่ละประเด็น แต่เห็นสมควรว่าให้ผู้เชี่ยวชาญได้นำเสนออย่างอิสระ ที่เห็นว่ามีประโยชน์ต่องานวิจัยนี้

ผู้เชี่ยวชาญทางการพัฒนาความเป็นพลเมือง ท่านที่ ๑ ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

ประการแรก ได้อ่านหนังสือในเวลาจำกัด เนื่องจากไม่สามารถอ่านได้ทั้งวัน อ่านไม่ถึง ๑๐๐ % ประมาณ ๘๐ % ประทับใจในความวิริยะอุตสาหะ ในการค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิดความเป็นพลเมืองที่มีการอ้างนักวิชาการมากมาย หลายเรื่องที่น่าเอาเรื่องพระพุทธศาสนามาเป็นหลักสำคัญ ที่มากที่สุดที่เป็นเช่นนั้นพูดตรงๆ ว่าประทับใจในเรื่องของการค้นคว้าของผู้วิจัย ซึ่งผมเองก็ยังไม่รู้ขนาดนั้น นักวิชาการหลายท่านที่จำชื่อได้เป็นเพื่อน ๆ กัน ขณะเดียวกันที่ประทับใจมากคือเรื่องของแนวคิดของความเป็นพลเมืองที่เราใช้คำว่า อีไดนามิค มีความเป็น dynamic concept ไม่ใช่เป็นแนวคิดของความเป็นพลเมืองที่ static ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ไม่ได้ไปยึดโยงกับสูตรใดสูตรหนึ่ง หรือ formula ใด formula หนึ่ง แต่ได้อ้างอิงไปถึงทฤษฎีต่างๆ เป็นต้นว่า ทฤษฎี contact theory ทฤษฎีสัญญาประชาคมของและฌอง ฌากส์ รูสโซ จอห์น ล็อก โทมัส ฮอบส์ คำเรียกว่า

contact theory สมัยนั้น อันนี้เป็นจุดเริ่มต้นของ contact theory ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตะวันตก ผมก็ได้อ่านในกรอบแนวคิดเช่นนั้น

ประการที่ ๒ อ่านหนังสือเล่มนี้แล้วก็ได้เห็นชัดว่า Concept ของความเป็นพลเมืองแนบแน่นกับศาสนาพุทธตั้งแต่แรก อันนี้ก็น่าทึ่งนะครับ ไม่เคยคิดว่าจะเป็นเช่นนั้นเหมือนกัน ที่สำคัญอีกอันหนึ่งก็คือว่าหลักของการสอนหลักธรรม กระบวนการศึกษา กระบวนการของศาสนาพุทธ ที่พูดมาทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นหลักอะไรที่ผมพยายามติดตามคำสอนของท่าน เจ้าคุณพระพรหมคุณาภรณ์ ก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเป็นพลเมืองในหลักในระบอบประชาธิปไตยบวกกับธรรมาธิปไตยด้วย ประชาธิปไตยเป็นกระบวนการเป็นเรื่องอำนาจของประชาชน แต่ว่าวิถีคิดวิถีวินิจจัยต่างๆ นี่ยึดถือธรรมะเป็นหลัก ยึดถือความถูกต้อง ฉะนั้นตรงนี้ แม้ว่าฝรั่ง จะพูดถึงเค้าเอง แต่มันไม่ใช่เป็นเรื่องที่เอามาเป็นเป้าประสงค์สำคัญที่ท่านเจ้าคุณพระพรหมคุณาภรณ์ พูดธรรมาธิปไตย ก็คือเอาหลักธรรมะมาเป็นตัวนำที่ท่านเรียกว่า ตัดสินใจด้วยปัญญา ธรรมาธิปไตยคือตัดสินใจด้วยปัญญาโดยยึดเจตนาที่เป็นธรรม ตัดสินใจด้วยปัญญา ก็ต้องมีปัญญาที่เป็นหลัก ไม่ใช่ตัดสินใจด้วยแบบเอาผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก หลักตรึงนี้ธรรมาธิปไตย จึงเป็นสำคัญสูงสุด

ประการสุดท้าย อันนี้ไม่ได้วิจารณ์ท่านนะครับ เพราะว่ากรรมกรที่จะใส่คะแนนท่านเป็นอีกชุดหนึ่ง และเพราะว่าเราเป็นอาจารย์ เราพูดยังงี้ก็ได้ คิดยังงี้ก็ได้ แต่ลูกศิษย์เหนื่อย แต่ที่จะพูดก็เพียงแต่ ตั้งข้อสังเกตไว้ อันนี้มันเป็นเรื่อง Open Learning เปิดกว้างไม่มีอะไรหอก แนวคิดของผมเนี่ย วิทยานิพนธ์มันไม่ควรจะยาวแต่ก็ไม่ควรจะสั้น และควรจะให้ไฟกัสให้แนวลักษณะของแนวปัญหาให้ได้อย่างชัดเจน ตรงนี้ยากที่สุด การพิจารณาปัญหาการวิจัยจึงสำคัญมาก

พูดทั้งหมดแล้วก็ขอชมความพยายามที่ท่านเขียนหนังสือเล่มนี้ ผมได้ความรู้มากมาย รวมทั้งเรื่องของพลวัต ซึ่งผมก็ไม่รู้มาก่อน ดีมาก และก็ในเรื่องของแนวคิดทางพุทธศาสนาไม่เคยรู้มาก่อนเลยเพิ่งรู้มาก่อน ๔ วัน ถ้ารู้มาก่อนนี้จะได้บริหารงานกระทรวงได้ดี

ผู้เชี่ยวชาญทางการพัฒนาความเป็นพลเมือง ท่านที่ ๒ ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะไว้ดังนี้ จุดแรกที่จะขอพิจารณาเพิ่มเติมเพื่อเป็นประโยชน์ในวิจัยเล่มนี้

ประเด็นแรก ผู้ศึกษา ต้องการสร้างโมเดลพลเมืองที่นำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งจุดนี้ผมก็อยากให้งานวิจัยสั้น

ประเด็นที่สอง เรื่องขององค์ความรู้ที่เราเอาพระพุทธศาสนาเป็นองค์ความรู้หลักในการสร้างแนวทางพัฒนาพลเมือง ขณะเดียวกันเราก็เอาองค์ความรู้ของตะวันตกมาด้วย ดังนั้นเมื่อเอาฐานของพระไตรปิฎกมาใช้ จะต้องชี้ให้เห็นว่ามันสามารถที่จะสร้างความเป็นพลเมืองที่ไม่มีปัญหาขัดแย้งกับความคิดของตะวันตก

ประเด็นที่สาม ถ้าเราจะสร้างพลเมืองดี คิดว่าตามหลักพลเมืองดีทางทฤษฎีที่เป็นองค์ความรู้ทั่วไปนี้ก็ถือว่าต้องมีคุณสมบัติสองอย่าง คือผูกพันกับบ้านเมืองและมีพันธะต่อบ้านเมือง ผูกพันที่ว่าก็คือ ยอมรับการเป็นสมาชิกของสังคมการเมืองนั้น ส่วนพันธะก็คือ ยอมรับที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาบรรลุปเป้าหมายของสังคมร่วมกัน ซึ่งในทางพุทธก็ต้องแจงดออกมาว่าสามารถบำเพ็ญตนต่อสังคมได้ ต้องขยายความให้เห็น ความเชื่อมโยงกับสังคม

ประเด็นสุดท้าย เป็นข้อสังเกตในส่วนของแนวทางที่เสนอไว้ว่ามีการพัฒนากาย พัฒนาพฤติกรรมทักษะทางสังคม คุณธรรมจิตใจ และพัฒนาปัญญา แต่อยากให้ผู้วิจัยอย่าลืมเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยที่เป็นวัฒนธรรมของสังคมไทย อันนี้ก็เป็นตัวชี้ที่ให้น้ำหนักในการสร้างแรงบันดาลใจต่อความเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมไทยได้

ผู้เชี่ยวชาญทางการพัฒนาความเป็นพลเมือง ท่านที่ ๓ ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะไว้ดังนี้ ขออนุญาตเสนอว่าในบทที่ ๒ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญ อยากให้อธิบายสรุปพลวัตของการเปลี่ยนแปลงเรื่องแนวความคิด เหมือนจากยุคสู่ยุคด้วย อีกส่วนหนึ่งคือ ช่วงสรุปของบทที่ ๒ อยากให้ท่านช่วยเพิ่มในส่วนของความเชื่อที่ว่าทำไมศาสนาพุทธจะประสบความสำเร็จในการสร้างประชาธิปไตยหรือพลเมืองที่ดีได้ เพราะพุทธศาสนามี quality อะไรบางอย่าง ที่อยู่ในสังคม อยู่ในรากฐานของความเชื่อของคนในสังคมนี้

ท้ายนี้ผมขอชมนะครับว่า ตั้งแต่อ่านหนังสือมาไม่มีหนังสือเล่มไหนที่ทำรีวิวกเอกสารเรื่องเกี่ยวข้องกับพลเมืองได้ดีขนาดนี้ ต้องขออนุญาตไว้ ณ ที่นี้ว่า ขอเก็บบางส่วนเอาไปสอนประกอบคำบรรยายในเทอมต่อไป

ผู้เชี่ยวชาญทางการพัฒนาความเป็นพลเมือง ท่านที่ ๔ ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะไว้ดังนี้ กรอบแนวคิดผู้ศึกษาได้ตั้งเป้าหมายในงานวิจัยครั้งนี้ไว้ชัดเจนแล้ว โดยเฉพาะการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี ที่น่าจะยึดองค์ประกอบทั้ง ๔ ด้าน ที่ท่านสังเคราะห์ไว้ ดังนั้นในบทที่ ๑ เหตุผลตอนลงท้ายท่านควรเพิ่มนิดหนึ่ง ตรงสุดท้ายว่าทำไมท่านถึงทำเล่มนี้ และเพิ่มเติมเล็กน้อยตรงที่ท่าน อ.วิชัยพูดถึงว่า มันต้องมีสรุปเห็นพัฒนาการเล็กน้อย และที่ อ.วิโรจน์ อยากให้เพิ่มสรุปท้ายบทที่ ๒ จงเข้าหาพระพุทธศาสนาให้เห็นเป็นแนวทาง ก่อนที่ท่านจะนำไปใช้ในบทที่ ๔ เดิมแค่ตรงนี้ หนังสือท่านจะสมบูรณ์มาก แต่ขาดแค่ตรงนี้ เหมือนว่า concept เห็นพัฒนาการแต่ละเรื่องก็ชัดขึ้นไป คิดว่างานวิจัยของท่านทันสมัยมาก มีประโยชน์มาก

ผู้เชี่ยวชาญทางการพัฒนาความเป็นพลเมือง ท่านที่ ๕ ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะไว้ดังนี้ ได้เขียนหนังสือขึ้นมาเล่มนี้ เมื่อปี ๕๓ ด้านศาสนาว่าเป็นด้านอริยะของสังคมไทย การจะออกแบบพลเมืองนั้นต้องอยู่บนบริบทของสังคมไทยด้วยอันนั้นเป็นที่มา แต่ก็ไม่ได้เขียนลึกลงไป

ว่าพลเมืองไทยควรจะเป็นอย่างไรโดยที่ไม่ได้ละเลยวัฒนธรรมในแง่ที่เป็นศาสนาที่ติดตัวมา กับเรื่องของประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นสิ่งที่เราจะละไม่ได้ วันนี้ได้ความรู้มาจากทุกท่าน สิ่งที่ได้คิดว่าจะทำให้มันเกิดจุดที่ทุกคนได้พูดถึง ดิฉันมองเห็นว่าท่านต้องหาจุดตัดของพัฒนาการความเป็นพลเมืองตะวันตกและตะวันออก อยู่ตรงที่ว่าเพราะศาสนาพุทธไม่มีชั้นวรรณะเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสวงหาความรู้และการที่จะอยู่ในสังคมอย่างเสมอภาคเท่าเทียม อันนี้เป็นรูปธรรมอันหนึ่งที่ชัดเจนในหนังสือนี้ มุ่งพัฒนามนุษย์ให้มีจิตใจสูง คำว่ามนุษย์ ก็คือพัฒนาคนให้มีจิตใจสูง ตัวที่จิตใจสูงนี้ เช่น เพราะว่าในศีล ๕ เป็นตัวชี้ให้เห็นว่า นี่เป็นลักษณะมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา คือคุณลักษณะของพลเมืองที่อยู่เหนือหลักเกณฑ์ของกฎหมาย แต่เป็นความเป็นมนุษย์ที่มีคุณค่าและมีศักดิ์ศรี หลักธรรมะหรือหลักศาสนานี้จะเป็นเหมือนบังเหียน ที่ดึงคนไว้ให้อยู่กับความเป็นมนุษย์ที่มีจิตใจสูง เพราะฉะนั้นเพดานของการพัฒนาความไฝ่ฝันของมนุษย์ ธรรมะจะเป็นตัวกำกับเหมือนธรรมะเป็นเพดานของมนุษย์ ที่รักษาความมีจิตใจสูงให้อยู่โดยที่ไม่ไปเบียดเบียนหรือละเมิด ก็คือหลักสิทธิมนุษยชนไม่ไปเบียดเบียนหรือละเมิดผู้อื่น ดังนั้นถ้าไม่มีจริยธรรมไม่มีหลักธรรมทางศาสนาแล้วคนก็จะไปลุ่มหลงในอำนาจพร้อมที่จะเบียดเบียนผู้อื่น เหมือนอย่างเช่นเกิดขึ้นในยุคสมัยฮิตเลอร์ อันนี้ก็เป็นที่น่าจะเอามาชี้ให้เห็นชัดว่าทำไมเราถึงต้องเอาศาสนามาใช้ในการพัฒนาพลเมือง แล้วศาสนาพุทธมันไปเจอจุดตัดกับแนวทางประชาธิปไตยตรงไหน แล้วจะเดินไปด้วยกันได้อย่างไร อันนี้ก็คิดว่าเป็นข้อสังเกตที่อยากให้มีการเพิ่มเติม

ผู้เชี่ยวชาญทางการพัฒนาความเป็นพลเมือง ท่านที่ ๒ ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

ก็ได้ฟังอาจารย์ทุกท่านให้คำแนะนำต่างๆแล้ว ก็คงไม่มีอะไรมาก เพราะทุกท่านพูดไปหมดแล้ว แต่อยากตั้งข้อสังเกตนิดหนึ่งคือ ด้านหนึ่งพูดชัดเจนว่าเป็นแนวความคิดเรื่องของพลเมืองที่ดีตามกรอบแนวความคิดของนักวิชาการ แต่สำนักศาสนาทางฝั่งตะวันตกมีพูดเรื่องนี้หรือเปล่าที่อาจเป็นส่วนที่เอามาอธิบายเพิ่มเติมได้

สำหรับผู้เชี่ยวชาญทางพุทธศาสนา ท่านที่ ๑ ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

ได้ฟังผู้เชี่ยวชาญพูดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีตามฆราวาสแล้ว ในส่วนของพุทธศาสนา ในประเด็นแรกที่ยกขึ้นมานะ คือการจัดกลุ่มองค์ประกอบคุณสมบัติความเป็นพลเมืองดี ผู้วิจัยควรพัฒนาอันดับแรกก่อนคือต้องกายภาวนา ศีลภาวนา สมาธิภาวนา และปัญญาภาวนา อย่าเอาปัญญาขึ้นก่อน คืออย่าให้ผิดหลักของภาวนา ๔ เพราะฉะนั้น พัฒนากายก่อน อยู่ดีกินดี สุขภาพแข็งแรงแล้วเข้าไปศีลภาวนาแล้ว เข้าสู่จิต เข้าสู่ปัญญาต้องเป็นลักษณะอย่างนั้น เพราะฉะนั้นองค์ประกอบคุณสมบัติถ้าเรียงแบบนี้อธิบายยาก ยกเว้นแต่ท่านไม่ต้องพูดถึงภาวนา ๔ ดังนั้นผมแนะนำ ควรใช้คำว่าไตรสิกขา เป็นขั้นตอนและวิธีการพัฒนา ส่วนประเด็นที่

สอง หลักธรรมที่สนับสนุนควรเอาเฉพาะที่เกี่ยวข้อง อาจไม่ต้องมากเกินไป เช่น สัมปยุตธรรม ๗ อปริหานิยธรรม ๗ พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ เป็นต้น

สำหรับผู้เชี่ยวชาญทางพุทธศาสนา ท่านที่ ๒ ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

ผมขออนุญาตพูดในลักษณะของงานวิทยานิพนธ์เป็นงานวิจัยเรียงลำดับขั้นเป็น ๑๒๓๔ เนื่องจากงานเรื่องนี้ท่านเขียนเป็น documentary research เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ผมขออนุญาตใช้แนวคิดเชิง key words มาจับ งานของท่านมี key words ในหัวข้อ ๓ ประเด็น ประเด็นแรกคือ ความเป็นพลเมืองดี ประเด็นที่สองคือ ความเป็นพลเมืองดีตามหลักพุทธศาสนา ประเด็นที่สามคือ การพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามหลักพุทธศาสนา ดังนั้นผมขอแนะว่าในวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ เพื่อศึกษาแนวคิดความเป็นพลเมืองดี ข้อที่ ๒ เพื่อศึกษาแนวคิดความเป็นพลเมืองดีตามหลักพุทธศาสนา และข้อที่ ๓ เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามหลักพุทธศาสนา ซึ่งก็จะชัดเจนครับ แล้วเราก็เพิ่มเติมในส่วนที่ครูบาอาจารย์ทั้งหลายแนะนำ งานของท่านก็จะสมบูรณ์ perfect ครับ

สำหรับผู้เชี่ยวชาญทางพุทธศาสนา ท่านที่ ๓ ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

โดยลักษณะของงาน คณะกรรมการได้ให้แง่มุมต่างๆ ค่อนข้างชัดเจนแล้ว แต่ก็ยังมีปัญหาอยู่ว่าจะสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงหรือไม่ แม้หลักคำสอนของพุทธศาสนาจะเป็น อกาลิกก็ตาม คือไม่จำกัดเวลาปฏิบัติเมื่อไหร่ก็ได้ แต่ปัญหาก็คือว่า ยุคสมัยเปลี่ยนไปคนเปลี่ยนไป พื้นเพอุปนิสัย กิเลส ความโศกะ โทสะ โมหะ สังคมมันเปลี่ยนไป เพราะฉะนั้น ผลที่จะเกิดขึ้น มันต่างจากสมัยพุทธกาล พุทธกาลพระพุทธเจ้าสอนโดยตรง คนที่ฟังก็มีอุปนิสัยที่เบาบาง แต่ยุคเปลี่ยนไปสมัยเปลี่ยนไป คนที่สอนก็เป็นพระที่เป็นสามัญชน คนที่ฟังก็เป็นปุถุชนที่ห่างไกลจากพุทธศาสนา โดยภาพรวม คิดว่าตรงนี้จะทำอย่างไร แม้เป้าหมายงานศึกษาของท่านจะชัดเจน หลักการไตรสิกขาเสร็จแล้วขั้นตอนก็คือ ปรัชญา ปฏิบัติ ปฏิเวธ แต่ขั้นตอนตรงนี้อาจขาดการปฏิบัติอย่างแท้จริง

ก่อนการยุติการสัมมนา ผู้ดำเนินการสัมมนา ได้ขออนุญาตนำเสนอว่า การสัมมนาครั้งนี้ผู้วิจัยคงได้ความเข้าใจที่ชัดเจนมากขึ้น การประชุมครั้งนี้ถือว่าการสนทนากลุ่มที่ทำให้ได้ภาพรวม ซึ่งผู้วิจัยคงได้ข้อคิดไปปรับปรุงให้งานมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น การสนทนากลุ่มเสร็จสิ้นเวลา ๑๖.๐๐ น.

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : พระกัญจน์ กนฺตมฺโม (แสงรุ่ง)
- วัน เดือน ปี เกิด : วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๑๐
- สถานที่เกิด : ๑๘๗ หมู่ ๖ ตำบลหนองพยอม อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ๖๖๑๑๐
- การศึกษา : พ.ศ. ๒๕๕๒ ปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต (พุทธศาสนา)
(เกียรตินิยมอันดับ ๑) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- : พ.ศ. ๒๕๕๔ ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา
(งานศึกษาวิจัยค้นคว้าดีเด่น) มหาวิทยาลัยนเรศวร
- : พ.ศ. ๒๕๕๖ สอบได้เป็นพระภิกษุผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ วัดท่าหลวง (วัดหลวงพ่อเพชร) จังหวัดพิจิตร
- : พ.ศ. ๒๕๕๒ สอบได้เป็นพระภิกษุผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ (วัดพระพุทธรชินราช) จังหวัดพิษณุโลก
- : ชนะเลิศบทความทางวิชาการงานฉลองพุทธชยันตี ๒๖๐๐ ปี แห่งการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า (ประชุมวิชาการทางพระพุทธศาสนานานาชาติ ครั้งที่ ๙ เนื่องในวันวิสาขบูชา ๒๕๕๕)
- อุปสมบท : ๕ ธันวาคม ๒๕๔๕
- สังกัด : วัดห้วยเกตุเกษม ตำบลหนองพยอม อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ๖๖๑๑๐
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดวังกร่าง ตำบลเนินมะกอก อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ๖๖๑๒๐